

Na robovih sveta, v osredjih duha: po poteh budizma v himalajskih puščavah

- Ladakh, Indija (2024, 2025) -

Fotografije: Bojan Brecelj
Spremna besedila: Nina Petek

Odprtje razstave: 13. 1. 2026
Razstava bo na ogled do 13. 2. 2026

Galerija Peti štuk
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Kustosinje Galerije Peti štuk: Iva Bostič, Eva Pušnik in Lina Kadunc

Jogi iz šole nyingma; vas Sakti,
dolina Sakti ob reki Ind, Ladakh, Indija

»Zelo sem zaposlen, velikokrat mi zmanjkuje časa za meditacijo, saj me ljudje
dnevno obiskujejo. A smisel mojega življenja je v pomoči drugim.«

O razstavi fotografij

»Na robovih sveta, v osredjih duha:
po poteh budizma v himalajskih puščavah«

Razstava odpira vizualni prostor srečanja z budističnimi praksami, meditacijskimi središči, samotišči in jogiji, ki prebivajo na robovih poseljenega sveta, a v osrčjih intenzivne duhovne zbranosti. Zasnovana je kot zaporedje sedmih vsebinskih sklopov, začenši z upodobitvami prvih jogijev in tantričnih budističnih duhovnih mojstrov, t. i. mahasiddh, na stenskih poslikavah samostana Hemis v osrednjem Ladakhu. Te podobe predstavljajo izvor tradicije, ki presega zgodovinski čas in iz katere se razpira sodobna tradicija. Sledi sklop, posvečen pripadnikom lokalnih ladaških skupnosti, ljudem in njihovim vsakdanom, ki skrbijo tako za snovne kot nesnovne razsežnosti dediščine te budistične tradicije – za podporo meditirajočih mojstrov, tj. preskrbo s hrano v času samotnih meditacij, ohranjanje in varovanje meditacijskih objektov ter ustnega izročila o raznih vidikih življenj jogijev. Od zunanjih plasti družbe se razstava subtilno pomika v iskanje sodobnih jogijskih mojstrov, pri čemer obiskovalca najprej povabi v bivanjske prostore puščavnikov, tj. do votlin in skromnih meditacijskih koč, krajev duhovne kontinuitete, iz katerih se postopoma razpre osrednji motiv razstave: sodobni jogiji, ki s svojim življenjem in meditacijskimi tehnikami stanovitno negujejo Buddhovo dharmo, skrivnostno jedro tantričnega budizma in neprekinjeno vez z izročilom prvih mahasiddh. Njihove upodobitve niso konvencionalni portreti, temveč odraz njihovih naključnih hipnih, edinstvenih in neponovljivih navzočnosti. Temu sledi sklop, ki se pomika nazaj k izvoru budizma in k abstraktnjšim vidikom večnega Buddhovega nauka, tj. k podobam buddh v kamnu in lesu, ki sicer kažejo sledi zobov časa in minljivosti, a hkrati utelešajo večno aktualnost Buddhovih učenj in so tako nekakšna vozlišča med obliko in praznino, med neizprosno časnostjo in tihim trajanjem. Razstava se zaokroži s podobami himalajske krajine, ki so nekakšne vidne manifestacije budistične »polne praznine«, pri čemer pokrajina ne nastopa kot panorama, temveč kot psihofizičen prostor, v katerem se dinamika gibanja in mirovanja, hrupa sveta in tišine, bližine in daljine, končnosti in večnosti preliva v presunljivo kontemplacijo o neločljivosti narave, telesa, duha in vseh mogočih živetih univerzumov. Himalajska pokrajina, prepredena s številnimi kontrasti, peščenimi puščavami, globokimi jezери in najvišjimi vrhovi na svetu, ter drobna človeška navzočnost, ki se med drugim kaže v poskusih reprezentacije neupodobljivega, se tako stapljajo v izkušnjo presežnega prostora, ki pa nam je vselej že neposredno dan.

Bojan Breclj v svojih himalajskih fotografskih ciklih ne ustvarja zgolj reportažnega zapisa prostora, temveč vizualno meditacijo. Njegove fotografije ne nastopajo kot dokumentacijsko gradivo v klasičnem smislu, temveč kot kontemplativni prostori pogleda, ki zajema tisto, kar se izmika neposrednemu opisu, tj. subtilnosti najrazličnejših plasti tradicije puščavnikov-jogijev v himalajskih puščavah Ladakha. S tem fotografski utrinki spoštljivo vzpostavljajo bližino, v kateri se dokumentarno pretanjenost preliva v kontemplativno. Objektiv tako ne deluje kot orodje faktografskega zajemanja, temveč kot drža pozornosti: prizori niso osvojeni, temveč so doživeti in sprejeti, kar jim dopušča, da se izrekajo sami od sebe, v vsej svoji večplastnosti. Fotografija, nekakšen vizualni ekvivalent meditativnega procesa, ne beleži le ljudi in krajev, temveč razpoloženja – tišino himalajskih planot, zgoščenost ritualnega časa, sledove asketskih bivanj med davno preteklostjo in pričujočo sodobnostjo ter intimno topografijo meditacije. Kot nosilke razpoloženja in aktivni

nosilci pomena so pogosto grajene na nasprotju med neizmernostjo in veličastnostjo krajine ter hipnostjo in krhkostjo človeške prisotnosti; med surovostjo materiala, neizmerno silo prostora in neomajno notranjo zbranostjo meditirajočih mojstrov. Trk teh razsežnosti ustvarja občutje sublimnega in presežnega ter nas skozi podobe vodi v neizprosni zunanji prostor in hkrati do globoke notranjosti, kjer se zunanja puščava razpira kot odsev asketske pokrajine duha.

Razstavo spremljajo drobna besedila, ki fotografije umeščajo v širši filozofsko-religijski in kulturni kontekst indijske Himalaje ter odpirajo prostor razmisleka o možnosti drugačnega (so)bivanja in tradiciji jogijev; ti s svojimi življenji kleno negujejo starodavno vez s preteklimi mojstri, ki so ubesedili in živeli nauk, relevanten povsod in vselej. Slednje je intrigantno ubesedil jogi iz meditacijskega središča Igoo v osrednjem Ladakhu, ki je naš pogovor sklenil takole: »Ko bom umrl, bom mediteral dalje.« Ta misel v kontekstu pičujoče razstave odmeva kot ključ za branje podob: fotografije ne govorijo o oddaljeni, preminuli tradiciji, temveč o stanju nepretrgane kontinuitete kolektivne (meditirajoče) zavesti, ki presega čas in prostor ter vse vidike obstoja spaja v večno (so)prisotnost.

Nina Petek

Bojan Breclj, s koreninami iz Sredozemlja, je priznan profesionalni fotograf, umetnik in novinar, ki že od otroštva pluje po Sredozemlju. Izkušnje z metodologijo obsežnega projekta, kot je projekt MED Land (z začetkom leta 2016), je pridobil iz svojih lastnih projektov pa tudi v sodelovanju v številnih novinarskih in umetniških skupinah. Svoje projektno delo je začel s portreti civilizacij, živečimi ob velikih svetovnih rekah (Ganges, Nil in Sepik v Papui Novi Gvineji), ki so bili objavljeni v uglednih svetovnih in domačih revijah ter knjigah. Leta 2010 je začel ustvarjati serijo portretnih del na območju Sredozemlja, s čimer je ustvaril temelje za projekt MED Land. Svoj izvirni avtoportretni studio, poimenovan Selffishstudio, je razvijal v zadnjih desetih letih, z njim pa je dosegel izjemne rezultate, kot so serije družbenih študij in portretov, na primer v Sarajevu (2012–2014) in Palestini (2018).

Dr. Nina Petek je predavateljica in raziskovalka na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, kjer poučuje predmete s področja azijskih filozofsko-religijskih tradicij, s posebnim poudarkom na filozofskih šolah in religijah Indije. Raziskovalno se ukvarja z ontologijo in epistemologijo v filozofskih tokovih Indije in Tibeta ter tradicijo budističnega puščavništva. Prevaja iz sanskerta v slovenščino, poleg tega pa je avtorica dveh znanstvenih monografij: *Bhagavadgita: onstran vezi, tostran svobode* (Založba Pivec, 2021) in *Na pragu prebujenja: svetovi sanj v budizmu* (Založba Beletrina, 2022). Je vodja projekta »Budizem v himalajskih puščavah: tradicija jogijev in jogini v Ladakhu«, ki ga financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (J6-50211, ARiS).

»Ko bom umrl, bom meditiral dalje.«

Miselni utrinek jogija iz meditacijskega središča
Igoo; vas Igoo, osrednji Ladakh, Indija

Mahasiddha Dzamaripa;
samostan Hemis,
osrednji Ladakh

Fotografije Bojana Breclja so nastale tekom raziskovalnega dela v zveznem teritoriju Ladakh na območju indijske Himalaje, kjer projektna skupina z Oddelka za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani opravlja raziskave v okviru projekta »Budizem v himalajskih puščavah: tradicija jogijev in jogini v Ladakhu«, ki ga financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (J6-50211, ARiS). Fotografska razstava je prav tako financirana iz sredstev Javne agencije za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARiS).